

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

ขั้นตอนการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการสำรวจว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี
2. คัดเลือกตัวแปรที่สำคัญ และให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดค่าได้
3. จัดระบบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่สนใจกับตัวแปรตาม คือ ตัวแปรการปรับตัว พร้อมตั้งสมมติฐาน และใช้โมเดลแสดงการเชื่อมโยงตัวแปร นำเสนอเป็นโมเดลสมมติฐาน

ขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

1. เมื่อได้โมเดลสมมติฐานแล้ว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานที่ได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เมื่อได้โมเดลสมมติฐานที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว ทำการตัดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติออก เพื่อปรับโมเดลให้เป็น โมเดลประหยัด
3. ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง โมเดลประหยัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพบว่าโมเดลประหยัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงนำเสนอโมเดลประหยัดเป็น โมเดลสุดท้าย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้าเป็นสมาชิกกับชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย ในปี พ.ศ. 2545 โดยเฉลี่ยปีละ 600 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง บูมมา (Boomsma, 1983) เสนอว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการใช้โปรแกรมลิสเรลในการวิเคราะห์ข้อมูลควรเป็น 400 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2. กำหนดเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 เป็นผู้ป่วย ชาย และหญิง

2.2 มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

2.3 สามารถพูดคุย และเข้าใจภาษาไทยได้ ไม่มีปัญหาในการสื่อสารภาษา

2.4 ได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อเอชไอวีแล้วอย่างน้อย 1 เดือน

2.5 ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ให้ได้จำนวนที่ต้องการจากประชากรของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เป็นสมาชิกชมรมเพื่อนวันพุธดังกล่าวข้างต้น ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยไม่ซ้ำคน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรตามซึ่งเป็นตัวแปรแฝง 1 ตัวแปร คือ

1. การปรับตัว วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่

1.1 การปรับตัวด้านร่างกาย

1.2 การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์

1.3 การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

1.4 การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกัน

ตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรแฝง 5 ตัวแปร ได้แก่

2. การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร

3. ความเข้มแข็งอดทน วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ

3.1 การควบคุม

3.2 ความมุ่งมั่น

3.3 ความท้าทาย

4. การสนับสนุนทางสังคม วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร คือ

4.1 ความรักใคร่ผูกพัน

4.2 การมีส่วนร่วม หรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4.3 การมีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น

4.4 การรู้ถึงคุณค่าแห่งตน

4.5 ความรู้สึกพึงพาอาศัยกัน

4.6 การได้รับคำแนะนำ

5. ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัวแปร

6. การรับรู้ที่เป็นตรรกาป วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ

6.1 ภาพลักษณ์โดยรวม

6.2 ความน่ารังเกียจ

6.3 การไม่ยอมรับของสังคม

6.4 ความรู้สึกสมเพช

และตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัวแปร ได้แก่

7. เพศ

8. อายุ

9. สถานภาพสมรส

10. ระดับการศึกษา

11. รายได้

12. ความรุนแรงของโรคตามการรับรู้

13. ระยะเวลาการติดเชื้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบวัดการปรับตัว และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการติดเชื้อ การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ และความรุนแรงของโรคตามการรับรู้

ตอนที่ 2 แบบวัดมีทั้งหมด 5 ฉบับ ได้แก่

แบบวัดความเข้มแข็งอดทน

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

แบบวัดการรับรู้ที่เป็นตรรกาป

แบบวัดการปรับตัว

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ ได้แก่

1. เพศ หมายถึง เพศของกลุ่มตัวอย่าง โดยถ้าเป็นเพศหญิงให้ค่าคะแนนเป็น 1 เพศชายให้ค่าคะแนนเป็น 0
2. อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยนับจำนวนเต็มเป็นปี
3. สถานภาพสมรส หมายถึง การมีสถานภาพสมรสของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยถ้าเป็นสถานภาพสมรสที่อยู่ร่วมกันเป็นคู่ ให้ค่าคะแนนเป็น 1 แต่ถ้าตอบว่าไม่ใช่สถานภาพสมรสที่อยู่ร่วมกันเป็นคู่ เช่น โสด หย่า ม่าย แยก ให้ค่าคะแนนเป็น 0

4. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ติดเชื้อเอชไอวี โดยกำหนดให้ค่าคะแนนดังนี้

ประถมศึกษา	ให้ค่าคะแนนเป็น	1
มัธยมศึกษา	ให้ค่าคะแนนเป็น	2
อนุปริญญา, ปวส.	ให้ค่าคะแนนเป็น	3
ปริญญาตรี	ให้ค่าคะแนนเป็น	4
สูงกว่าปริญญาตรี	ให้ค่าคะแนนเป็น	5

5. รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ติดเชื้อที่ได้รับ โดยเฉลี่ยต่อเดือน โดยกำหนดให้ค่าคะแนนดังนี้

5,000 บาท หรือน้อยกว่า	ให้ค่าคะแนนเป็น	1
5,001 – 10,000 บาท	ให้ค่าคะแนนเป็น	2
10,001 – 15,000 บาท	ให้ค่าคะแนนเป็น	3
15,001 – 20,000 บาท	ให้ค่าคะแนนเป็น	4
ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป	ให้ค่าคะแนนเป็น	5

6. ระยะเวลาการติดเชื้อ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ที่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีทราบว่าตนเองติดเชื้อเอชไอวีจนถึงปัจจุบัน โดยนับจำนวนเต็มเป็นเดือน

7. การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ หมายถึง การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อของผู้ติดเชื้อว่าตนเองติดเชื้อเอชไอวีต่อครอบครัว เพื่อน หรือสังคม โดยถ้าเปิดเผยสภาพการติดเชื้อให้ 1 คะแนน ไม่เปิดเผยสภาพการติดเชื้อให้ 0 คะแนน

8. ความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ หมายถึง ความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี จัดระดับความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีเป็น 5 ระดับ

การให้คะแนน และแปลความหมาย

ลักษณะคำตอบเป็นการจัดระดับความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

5 ระดับ คือ

ไม่รุนแรง	หมายถึง	โรคไม่มีผลกระทบต่อร่างกาย และการดำเนินชีวิต
รุนแรงน้อย	หมายถึง	โรคมีผลกระทบต่อร่างกายและการดำเนินชีวิตเล็กน้อย
รุนแรงปานกลาง	หมายถึง	โรคมีผลกระทบต่อร่างกาย และการดำเนินชีวิตปานกลาง
รุนแรงมาก	หมายถึง	โรคมีผลกระทบต่อร่างกาย และการดำเนินชีวิตค่อนข้างมาก
รุนแรงมากที่สุด	หมายถึง	โรคมีผลกระทบต่อร่างกาย และการดำเนินชีวิตมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนการวัดความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี

เป็นดังนี้

ไม่รุนแรง	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
รุนแรงน้อย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
รุนแรงปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
รุนแรงมาก	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
รุนแรงมากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

ตอนที่ 2 แบบวัดมีทั้งหมด 5 ฉบับ ได้แก่

แบบวัดความเข้มแข็งอดทน

แบบวัดความเข้มแข็งอดทน ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดความเข้มแข็งอดทนของ

โคบายา (Kobasa, 1979) จำนวน 15 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาแบบวัดมีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดความเข้มแข็งอดทน

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
1. การควบคุม	5	1 - 5
2. ความมุ่งมั่น	5	6 - 10
3. ความท้าทาย	5	11 - 15

การให้คะแนน และแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความสำหรับผู้คิดเชื้อเอชไอวีพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับใด ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความเข้มแข็งอดทน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อความทางบวกจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 6, 11, 12 และ 13 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

ข้อความทางลบจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 14 และ 15 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของไวส์ (Weiss, 1974) จำนวน 30 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาแบบวัดมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
1. ความรักใคร่ผูกพัน	5	1 - 5
2. การมีส่วนร่วม	5	6 - 10
3. การมีโอกาสนช่วยเหลือผู้อื่น	5	11 - 15
4. การรู้จักคุณค่าแห่งตน	5	16 - 17
5. ความรู้สึกพึงพาวาศัยกัน	5	21 - 25
6. การได้รับคำแนะนำ	5	26 - 30

การให้คะแนน และแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความสำหรับผู้คิดเชื้อเอชไอวีพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับใด ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ข้อความทางบวกจำนวน 19 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 26, 27, และ 30 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน

น้อยที่สุด ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน
 ข้อความทางลบจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 5, 9, 10, 13, 14, 15, 20, 24, 25, 28 และ 29
 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน

แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิด
 ความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพของวอลล์สตัน วอลล์สตัน และเคอเวลลิส (Wallston,
 Wallston, & DeVellis, 1978) จำนวน 7 ข้อ

การให้คะแนน และแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความสำหรับผู้ติดเชื่อเพื่อพิจารณาว่าข้อความนั้น
 ตรงกับความคิดเห็นในระดับใด ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นค่อนข้างมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นอาจจะตรง หรือไม่ตรง กับความคิดเห็น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความคิดเห็น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นเลย

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ

เป็นข้อความทางบวกทั้ง 7 ข้อ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

แบบวัดการรับรู้ที่เป็นตราบาป

แบบวัดการรับรู้ที่เป็นตราบาป ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการรับรู้ที่เป็นตราบาป

ของม้านี้แฮม และคณะ (Moneyham et al., 1996) จำนวน 20 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาแบบวัด มีรายละเอียดแสดง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดการรับรู้ที่เป็นตราบาป

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
1. ภาพลักษณ์โดยรวม	5	1 - 5
2. ความน่ารังเกียจ	5	6 - 10
3. การไม่ยอมรับของสังคม	5	11 - 15
4. ความรู้สึกสมเพช	5	16 - 20

การให้คะแนน และแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความสำหรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีพิจารณาว่าข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นในระดับใด ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นค่อนข้างมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นอาจจะตรง หรือไม่ตรงกับความคิดเห็น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความคิดเห็น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นเลย

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดการรับรู้ที่เป็นตราบาป แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ข้อความทางบวกจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 6, 7, 11, 12 และ 13 ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

ข้อความทางลบจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19 และ 20 ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน
-------------------	-------------	---	-------

เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน

แบบวัดการปรับตัว

แบบวัดการปรับตัว ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดการปรับตัวของรอย (Roy, 1984)

จำนวน 20 ข้อ โครงสร้างเนื้อหาแบบวัดมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดการปรับตัว

ประเด็นหลัก	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
1. การปรับตัวด้านร่างกาย	5	1 - 5
2. การปรับตัวด้านอารมณ์ทัศน	5	6 - 10
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	5	11 - 15
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกัน	5	16 - 20

การให้คะแนน และแปลความหมายของคะแนน

ลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อความสำหรับผู้คิดเชื่อเอาไว้วិเคราะห์ว่าข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับใด ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเป็นจริงตามคุณลักษณะ หรือตรงกับความรู้สึกในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดการปรับตัว แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ข้อความทางบวกจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 4, 6, 11, 12 และ 16 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน

ข้อความทางลบจำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 19

และ 20 ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	1	คะแนน
มาก	ให้ค่าคะแนน	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	3	คะแนน
น้อย	ให้ค่าคะแนน	4	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ค่าคะแนน	5	คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ความตรง (validity) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด โดยผู้วิจัยนำแบบวัดการปรับตัว และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการตรวจสอบความชัดเจนของการใช้ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการวัด ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) เพื่อให้แน่ใจว่า ตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มนั้นเป็นตัวแปรบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนดไว้

2. ความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ขมรมแสงส่องใจ จ.ชลบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงเชิงความสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยสูตรครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแต่ละแบบวัดดังนี้

ตารางที่ 6 ค่าความเที่ยง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว	ค่าความเที่ยง
แบบวัดความเข้มแข็งอดทน	0.82
แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม	0.87
แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนด้านสุขภาพ	0.81
แบบวัดการรับรู้ที่เป็นตราบาป	0.94
แบบวัดการปรับตัว	0.90

สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล

สถานที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย ซึ่งมีศูนย์ประสานงานอยู่ทั้งหมด 2 แห่ง ดังนี้

1. ชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย เลขที่ 104 อาคาร 2 ถนนราชดำริ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

2. คลินิกภูมิคุ้มกัน (Immune Clinic) ตึก ภาปร.ชั้น 3 โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย

การพิทักษ์สิทธิของผู้ป่วยในการเข้าร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสิทธิของผู้ติดเชื้อที่มารับบริการ และเคารพในความเป็นบุคคล ดังนั้นสิทธิในการให้ความร่วมมือจึงเป็นการตัดสินใจของผู้ติดเชื้อที่จะเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกผู้ติดเชื้อตามคุณสมบัติที่กำหนด และแนะนำตัวเองต่อผู้ติดเชื้อเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ติดเชื้อ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ ซึ่งจะเกิดจากการที่ผู้ติดเชื้อให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากผู้ติดเชื้อในการวิจัยครั้งนี้จะถือเป็นความลับ โดยจะไม่มีการบันทึกชื่อจริง นามสกุลจริง ของผู้ติดเชื้อ หรือที่อยู่ใด ๆ ทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะใช้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการ และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ผลจากการปฏิเสธจะไม่ส่งผลกระทบต่อเข้ารับบริการของผู้ติดเชื้อกับชมรมเพื่อนวันพุธ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมสำหรับตนเอง เพื่อการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ และการให้คำปรึกษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา คัดต่อกับประธานชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย และผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยเข้าเป็นอาสาสมัครในชมรมเพื่อนวันพุธ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับสมาชิกตามความเหมาะสม และเข้ารับการฝึกอบรมวิธีการปฏิบัติตัวสำหรับการเป็นอาสาสมัคร ซึ่งผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิก ทำให้มีลักษณะเป็นทั้งคนใน และคนนอก โดยไม่กลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับสมาชิก และได้รับความไว้วางใจจากกลุ่มตัวอย่าง ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 2 อาทิตย์

4. หลังจากที่มีสมาชิกคุ้นเคยกับผู้วิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบวัดด้วยตนเอง เป็นระยะเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 โดยผู้วิจัยประจำอยู่ที่ชมรมเพื่อนวันพุธตั้งแต่วันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ในเวลาราชการ แจกแบบวัดเป็นจำนวน 450 ชุด

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากสมาชิกมาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วสุ่มเลือกแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด

6. หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล และค่าสถิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจง ตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และค่าร้อยละด้วยโปรแกรม SPSS 10.00 for Windows

2. วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ใน โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ทำให้ได้เมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ด้วยโปรแกรม SPSS 10.00 for Windows

3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละด้าน และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมลิสเรล 8.50 ประมาณค่าพารามิเตอร์

ด้วยวิธีโลกลีสูงสุด (Maximum Likelihood = ML) โมเดลที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ โมเดล ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการปรับตัวของผู้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรแฝงจำนวน 6 ตัว คือ การเปิดเผยสภาพการติดเชื้อ ความเข้มแข็งของตน การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจ ภายในคนด้านสุขภาพ การรับรู้ที่เป็นตราบาป และการปรับตัว ตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ความรุนแรงของโรคตามการรับรู้ และระยะเวลา การติดเชื้อ ผลการวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบของการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรสาเหตุที่มีต่อการปรับตัว ค่าสถิติสำคัญในการตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย

3.1 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของค่าประมาณพารามิเตอร์

(Standard Errors and Correlations of Estimates) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรล จะให้ค่าประมาณพารามิเตอร์ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ค่าสถิติ และสหสัมพันธ์ระหว่าง ค่าประมาณ ถ้าค่าประมาณที่ได้ไม่มีนัยสำคัญ แสดงว่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีขนาดใหญ่ และโมเดลการวิจัยอาจจะยังไม่ดีพอ ถ้าสหสัมพันธ์ระหว่างค่าประมาณมีค่าสูงมากเป็นสัญญาณ แสดงว่าโมเดลการวิจัยใกล้จะไม่เป็นบวกแน่นอน (non-positive define) และเป็นโมเดลที่ไม่ดีพอ

3.2 สหสัมพันธ์พหุคูณ และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Multiple Correlations and Coefficients of Determination) เป็นค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สำหรับ ตัวแปรสังเกตได้แยกทีละตัว และรวมทุกตัว รวมทั้งสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการ โครงสร้าง ด้วย ควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน 1.00 และค่าที่สูงแสดงว่าโมเดลมีความตรง

3.3 ค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Model fit Statistics) ค่าสถิติในกลุ่มนี้ ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดลเป็นภาพรวมทั้งโมเดล ค่าสถิติในกลุ่มนี้มี 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

3.3.1 ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) ค่าสถิติไค-สแควร์เป็นค่าสถิติ ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ค่าสถิติไค-สแควร์ยังมี ค่าต่ำมากเท่าไร หรือค่าใกล้เคียงกับจำนวนองศาอิสระ (degree of freedom) แสดงว่าโมเดลลิสเรล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.2 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-Fit Index = GFI) ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และดัชนี GFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์

3.3.3 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index = AGFI) เมื่อนำดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดขององศาอิสระ (df) ซึ่งรวมทั้ง จำนวนตัวแปร และขนาดกลุ่มตัวอย่าง ค่าดัชนี AGFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และดัชนี AGFI

ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.4 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index = CFI) จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และดัชนี CFI ที่เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.5 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual = Standardized RMR) เป็นค่าบอกความคลาดเคลื่อนของโมเดล ค่าของ Standardized RMR จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า Standardized RMR ที่เข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3.6 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square of Error approximation = RMSEA) ค่าของ RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และค่า RMSEA ที่เข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.4 การวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ในการตรวจสอบความตรงของโมเดลลิสเรล ใช้การวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนควบคู่กันไปกับดัชนีตัวอื่น ๆ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมลิสเรลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคลาดเคลื่อน มีหลายแบบ โดยที่แต่ละแบบใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

3.4.1 เมทริกซ์ความคลาดเคลื่อนในการเทียบความสอดคล้อง (Fitted Residuals Matrix) หมายถึงเมทริกซ์ที่เป็นผลต่างของเมทริกซ์ S และ Sigma ซึ่งประกอบไปด้วยค่าความคลาดเคลื่อนทั้งในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ถ้าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานไม่ควรมีค่าเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 ต้องปรับโมเดลใหม่ และมีแผนภาพต้น-ใบ (stem-and-leaf plot) ของความคลาดเคลื่อนด้วย

3.4.2 คิวพล็อต (Q-Plot) เป็นกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (normal quantiles) เส้นกราฟมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมซึ่งเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.5 ดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices = MI) ดัชนีตัวนี้เป็นประโยชน์มากในการปรับโมเดล ดัชนีปรับโมเดลเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลงเมื่อกำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ช่วยในการปรับโมเดลลิสเรลให้ดีขึ้น